

Aktuálna insekticídna a fungicídna ochrana repky olejnej po prezimovaní

Ing. Mária Sekerková, CSc. RNDr. Ľubica Malovcová,
SCPV-VÚRV Piešťany

Repka olejná je náročná plodina na fungicídne a insekticídne ošetrovanie, ktorá však ak správne vystihneme termíny ošetrovania sa nám odvdáči vysokou úrodou.

Ochrana repky ozimnej začína sejbou certifikovaného dôkladne namoreného osiva. Po otvorení jari je spravidla repka atakovaná množstvom škodcov a chorôb s ktorými si sama neporadí a preto je nevyhnutná aplikácia adekvátnych insekticídov a fungicídov.

Prvými škodcami, ktorých si treba pri jarných prehliadkach porastov všimnúť je **krytonos repkový** (*Ceutorhynchus napi*) a **krytonos štvorzubový** (*Ceutorhynchus quadridens*), ktorých výskyt je podmienený oteplením ovzdušia a pôdy. Ideálne teploty vzduchu cez deň 8-9°C a nočné teploty by nemali klesnúť pod 3-5°C.

Krytonos repkový - chrobák šedohnedej farby. Po prebudení zo zimného spánku nastáva u obidvoch škodcov obdobie kĺmenia s **následným párením, kedy nastáva ideálny termín na insekticídne ošetrovanie**. Samičky kladú vajíčka do stoniek spravidla pod vegetačný vrchol. Larvy, ktoré sa z vajíčok vyliahnú vyhrýzajú pletivá stoniek, ktoré za spolupôsobenia nočných mrazov praskajú a nekrotizujú. Takto poškodené stonky sú dobrou živnou pôdou pre hubové choroby.

Krytonos štvorzubový - veľkosťou menší ako krytonos repkový, na krovkách má bledý trojuholník. Samičky kladú vajíčka väčšinou do listových stopiek, kde larvy po vyliahnutí vyhrýzajú pletivá, čo spôsobuje zažltnutie a opad spodných listov.

Ochrana: proti krytonosom by mala byť urobená ešte pred nakladením vajíčok, preto treba venovať pozornosť dôkladným prehliadkam porastov, hlavne po náhlom oteplení. Dobrú účinnosť má dvojsložkový insekticíd Nurelle D, ktorý má dlhú reziduálnu účinnosť a tiež hĺbkovú účinnosť, a preto pôsobí aj na nakladené vajíčka. Rapid je insekticíd s veľmi podobnou účinnosťou ako Nurelle D. V tomto období aplikovať pre vytvorenie väčšieho množstva šesulí **Atonik 0,6 l.ha⁻¹** alebo **Route 0,8 l.ha⁻¹**.

Škodca	Insekticíd	Aplikácia
Krytonos repkový Krytonos štvorzubový	Nurelle D	0,6 l.ha ⁻¹
	Talstar 10 EC	0,1 l.ha ⁻¹
	Rapid	0,08 l.ha ⁻¹
	Proteus 110 OD	0,6 l.ha ⁻¹

Hneď v začiatku vytvárania kvetných pukov - teplota pôdy dosiahne min. 8°C, teplota vzduchu 15°C, začína nalietať ďalší škodca repky olejnej - **blyskáčik repkový** (*Meligethes aeneus*).

Blyskáčik repkový - čierne, lesklé imágo vyhrýza kvetné puky, následkom čoho poškodené puky usychajú a opadávajú. Spôsobujú tým závažné hospodárske škody na porastoch repky. Vajíčka kladie medzi kvetné orgány, vyliahnuté larvy sa živia peľom, ale repke neškodí.

Škodca	Insekticíd	Aplikácia
Blyskáčik repkový	Rapid	0,08 l.ha ⁻¹
	Vaztak 10 EC	0,2 l.ha ⁻¹
	Nurelle D	0,6 l.ha ⁻¹

Insekticídy Rapid a Nurelle je možné aplikovať v období, keď repka ešte nekvitne, pretože sú toxické pre včely. Aj u prípravku Vaztak 10 EC je treba aplikáciu vykonať ráno alebo večer, kedy je nižšia aktivita včiel.

Použitie insekticídu Nurelle D v období výskytu len zelených pukov, môže byť účinné aj proti prvým náletom **krytonosa šešulového** (*Ceutorhynchus obstrictus*), ktorý sa zaraďuje medzi šešulových škodcov a mnohokrát sa začína objavovať spolu s blyskáčikom.

Krytonos šešulový - chrobák, tmavosivej farby. Samička, ktorá sa živí pletivami listov, kladie vajíčka do mladých šešulí, jedno vajíčko do jednej šešule. Larvy vyžierajú semená a napadnutie zvonka môžeme pozorovať až keď larva opustí šešulu vyhrýzením kruhového otvoru. Vhodná ochrana v čase párenia chrobákov.

Bylomor kelový - škodca, ktorého je možné spozorovať v poraste v poludňajších a popoludňajších hodinách v čase slnečného a bezveterného počasia, v období od začiatku kvitnutia. Pripomína malého komára, má však oranžovočierne sfarbenie. Samička kladie desiatky vajíčok spočiatku do malých šešulí. Ďalšia generácia aj do starších šešulí. Larvy (smotanovobiele), ktoré sa vyliahnú vyciciavajú vnútornú stranu šešule (enzymaticky ju rozpúšťajú), čo spôsobuje jej deformáciu a predčasné pukanie.

Škodca	Insekticíd	Aplikácia
Krytonos šešulový Bylomor kelový	Rapid	0,08 l.ha ⁻¹ (v poraste by sa nemali nachádzať včely)
	Decis 50 EW	0,1 l.ha ⁻¹
	Karate Zeon 5 CS	0,15 l.ha ⁻¹
	Biscaya 240 OD	0,3 l. ha ⁻¹

Na jeseň v roku 2007 sa značne rozmnožil **hraboš polný** (*Microtus arvalis*), preto hneď ako to bude možné treba skontrolovať porasty a použiť adekvátnu ochranu. Najúčinnějšía je rodenticídna ochrana aplikovaná priamo do nôr, čo je však vzhľadom na prácnosť možné len pri parcelkových pokusoch.

Choroby, ktoré sa objavujú už na jeseň a ohrozujú rastliny po celé vegetačné obdobie sú **fómová hniloba** (*Phoma lingam*), **alternáριοvá škvrnitosť** (*Alternaria spp.*), pleseň sivá (*Botrytis cinerea*), **cerkosporovka** (*Pseudocercospora capsallae*).

Fómová hniloba - na listoch - už na jeseň oválne nekrotické škvrny, v strede ktorých sa nachádzajú piknidy chaoticky rozmiestnené. Na koreňových krčkoch môžeme pozorovať modrosivé škvrny. Počas vegetačného obdobia tieto príznaky pretrvávajú a modrosivé škvrny sa nachádzajú po celej stonke.

Alternáριοvá škvrnitosť - už na listoch klíčiacych rastlín môžeme vidieť okrúhle nekrotické škvrny a na pravých listoch nekrotické škvrny, v ktorých sú špirálovito usporiadané čierne piknidy. Ak choroba nie je zastavená adekvátnym fungicídom postupuje na šesule a môže byť príčinou zasychania šesúl.

Pleseň sivá - infekcia sa môže šíriť už na jeseň, na listoch v podobe šedobieleného mycélia.

Biela hniloba (*Sclerotinia sclerotiorum*) - sa väčšinou prejaví pri vlhkom počasí na vyvinutých rastlinách v podobe bielych škvŕn s bielym mycéliom so šedými okrajmi. Či sa jedná skutočne o túto infekciu zistíme po prerezaní stonky - pod bielymi škvŕnami sa nachádza biele vatovité mycélium, s čiernymi skleróciami.

Ak klimatické podmienky, ktoré prinesie jar sú vhodné na rozvoj spomínaných chorôb, môžeme využiť fungicídy s regulačným efektom.

Škodlivý činiteľ	Fungicíd	Dávka	Aplikácia na jar v štádiu
Fómová hniloba	Caramba	1,5 l.ha ⁻¹	od 30 cm do konca kvitnutia
	Fungicídy s úč.látkou tebuconazole	0,5 - 0,1 l.ha ⁻¹	- redšie porasty do výšky 30 cm, - husté porasty pri výške 45 cm
Alternáριοvá škvrnitosť	Caramba	1,5 l.ha ⁻¹	od 30 cm do konca kvitnutia
Pleseň sivá	Caramba	1,5 l.ha ⁻¹	od 30 cm do konca kvitnutia
	Fungicídy	0,5 - 0,1	- redšie porasty

	s úč.látkou tebuconazole	1.ha ⁻¹	do výšky 30 cm, - husté porasty pri výške 45 cm
	Caramba	1,5 l.ha ⁻¹	od 30 cm do konca kvitnutia
	Fungicídy s úč.látkou tebuconazole	0,5 - 0,1 l.ha ⁻¹	- redšie porasty do výšky 30 cm, - husté porasty pri výške 45 cm